
David Jan Novotný: Děsí mě démoni, které mají lidé v sobě

David Jan Novotný: Děsí mě démoni, které mají lidé v sobě

2. září 2010, 10:08 ,

František Cinger

David Jan Novotný vyhrál s rukopisem Sidra Noach literární soutěž Knižního klubu. "Děsí mě démoni, které mají lidé v sobě. Devianti, které potkáte, ani nevíte. Jedete metrem a ptáte se: Kdo z nich to je? Nějaký pan Fritzel z Rakouska. Zjistíte pak, co je to za zrůdu. Žádné monstrum. Když přijde čert s rohy, poznáte ho," řekl v rozhovoru pro Právo Novotný.

Stal jste se vítězem 15. ročníku soutěže Knižního klubu s rukopisem nazvaným Sidra Noach, což je oddíl tóry čtený v synagoze věnovaný Noemovi. Jaký je to pocit, když jste v roce 1997 získal „pouze“ možnost vydání svého rukopisu Můj nejlepší kámoš?

Pocit zvláštní. Dopsal jsem ho 17. listopadu 2009 a říkal si: Kde hledat nakladatele? Každý rok chodím na vyhlášení vítězů, tak jsem si říkal, že ho pošlu do soutěže. Byly dvě možnosti. Člověk musí být připraven na obě.

Základem příběhu je zážitek z povodní roku 2002, kdy bylo mj. evakuováno pražské Staré Město, kde žijete. Rozhodl jste se psát bezprostředně poté?

Ne, ale psal jsem ho tak pět a půl roku. Téma povodní mě zajímalo, mimochodem jsem se už jimi nechal inspirovat. Fenomén povodní, které se na nás vrhnou, mě zajímal právě v kontrastu s fenoménem nacionálního socialismu. Ale voda to nemyslí zle, nedělá rozdíly, neřekne: Tohle jsou Židé, ty spláchnu, a nácky nechám. Voda se s nikým nemaže, protože to nemyslí nijak. Lidi si naopak říkají, že jste rasový, třídní nepřítel. Měla to být taková novelka.

Jak jste přijal inspiraci, že evakuace před vodou připomíná transporty, nebo emigraci?

Spojitosť byla jednoduchá. Jakmile začnete vyprávět příběhy postav, kde máte sedmdesátileté pány, nemůžete odříznout minulost. Jakmile to jsou Židé, tážete se: Co s nimi bylo? Jak přežili rok 1942, 1948, 1968? To vše ve vztahu k vlastně nevinnému živlu. Teď po 400 letech vybuchla na Sumatře sopka. Dělá si, co chce. Je to síla Země. Člověk si neuvědomuje, že nám tím dává najevo, jestliže si nedáme bacha, může s námi zamávat. Vyhyne lidstvo. Místo dinosaurů se vyvinulo něco jiného. Je to paralela k tomu, že lidská „povodeň“ je daleko horší. Máme možnost vybrat si mezi dobrem a zlem. Příroda tyhle kategorie nezná.

Proto ten Noe?

Svět pokolení před potopou hřešil. A Noe v prostředí, kde žily stovky lidí, stavěl loď. Všichni se ptali: K čemu? Bůh nás potrestá! Aby to nemusel dělat sám, pořídil si tři syny. Posmívali se i dětem. Máte to napsané v tóře; když se zvedne potopa, volají na něj: Co s námi uděláte? Celou dobu jste se mi smáli! A odpluje. Lidský rod vyhyne. V křesťanském podání je to pozitivní postava, ale konec příběhu je vlastně hořký. Lidé nedbali znamení. Přišla velká voda, a kdo byl jako skaut připraven, přežil.

Je to snad ve vašem podání obraz blížící se apokalypsy?

Ten termín nemám v lásce. Když si přečtete Zjevení sv. Jana, křesťanství ho vykládá maličko jinak. Vize čtyř jezdců, kteří vylévají koflíky hrůzy, je to spíš pomsta. Takové katolické strašení. Mě děsí démoni, které mají lidé v sobě. Devianti, které potkáte, ani nevíte. Jedete metrem a ptáte se: Kdo z nich to je? Nějaký pan Fritzel z Rakouska. Zjistíte pak, co je to za zrůdu. Žádné monstrum. Když přijde čert s rohy, poznáte ho.

Píšete: Kde je světlo, je i stín. Kde je pro vás světlo a kde stín?

Světlo osvětluje. Objasní vám, co v noci nevidíte. Ve stínu to můžete vytušit. V rozpáleném slunci se v něm můžete schovat. Má to víc významů. Ty mě zajímají.

V románu opisujete poměrně dlouhý oblouk téměř z 19. století po dnešek. Co si uvědomujete jako základní zkušenost lidí, jejichž život popisujete?

Dědičná paměť. Když chodíte do synagogy, čte se každý týden jedna část tóry a člověk si uvědomuje, jaká byla zkušenost židovského národa. Jak přes strážně, které měl v Egyptě, Babylónii, to neměl lehké. Je to sdílená zkušenost po „zboření chrámu“, dvoutisíciletá cesta světem. Mezi Židy moc neuslyšíte slovo emigrace. Oni jsou stále na cestách. Vyhánění se opakuje, nejen jim. Teď Romům ve Francii. Kdyby se jeho předchůdci chovali jako on, tak se Miklós Sarkózy nestane nikdy francouzským prezidentem. V tóře se připomíná: Budte přívětiví k cizincům, nediskriminujte je, protože vy jste byli cizinci v Zemi egyptské a víte, jaké to je.

František Cinger